
Albertina Carri

TRABA EGITEAREN ARTEA

“

KAMERA ERE IDAZKETA-MODU BAT DA

”

Bilbo, 2022ko martxoak 1.
Nekatuta baina pozik agertu da Albertina Carri zinemagile argentinarra hitzordua eginda geneukan hotel-atarira. “Egun oso intentsoak izan dira. Badirudi duela bi hilabete bizi naizela hemen, baina ez, iritsi berria naiz eta banoa berriro”, dio barrez. Bezperan jaso zuen Zinegoak jaialdiaren Ohorezko Saria, zinezuzendari gisa egindako ibilbidearen aitortza. Talaia aproposa azken bi hamarraldietako uzta berrikusteko.

 DANELE SARRIUGARTE
MOCHALES

 DANI BLANCO

Zergatik erabaki zenuen zinema ikastea?

Jakin-mina sentitu dut beti idazketarekiko, eta zinema ikastea erabaki nuen beste formatu batean idazten ikasi nahi nuelako. Hau da, egiaz gidoilaria izan nahi nuen, eta ez zuzendaria. Gero, kamera-talde batean hasi nintzen lanean. Nire teoria da, orain zertxobait solemnea iruditzen zaidan arren, une horretan deskubritu nuela idazketa-modu bat dela kamera ere. Baina ni ez nintzen oso zinemazalea, fakultateko beste kide batzuk bezala; nire formazioa lotuago zegoen literaturarekin.

Badira 20 urte pasatxo filmak egiten hasi zinenetik, zer aldatu da denbora horretan?

35 milimetroan grabatzen ikasi nuen nik, eta filmak egiteko garaia iritsi zitzaidanean desagertu egin zen formatua! Beraz, orain, ezertarako balio ez duten gauza mordoa egiten dakit [barreak]. Txantxak alde batera utzita, aldaketa teknologikoak izugarriak izan dira, eta ziur naiz narrazio-mota ere aldatu dutela. Gauza bera banaketarekin: plataformak sortu dira, zine-aretoak desagertu, eta errelatoa aldatuz joan da horren guztiaren ostean.

Gaur egun badirudi dena dagoela ikus-entzunezko plataformetan, baina ez da egia. Esate baterako, oso zaila da zure filmak sarean ikustea.

Plataformek, hain zuzen ere, halako ideia bat ezarri dute, dena dagoela bistan; badirudi dena aurki daitekeela eta dena ikus daitekeela. Bada, zinema apur bat zaharragoa ez da aise topatzen. Horregatik dira beharrezkoak zine-jaialdiak, ez soilik iraganeko lanengatik, baita beste zinema bazterrekoago edo independenteago honegatik ere.

Zinegoak jaialdia da horren erakusle garbia.

Gainera, halako jaialdiek zinemaren esperientzia berreskuratzen dute pixka bat, ezta? Filmak ikustera zoaz eta jendearekin hitz egin duzu zinemari buruz; lehen gauza ohikoa zena, alegia. Ikasten hasi nintzenean, fakultatean baino gehiago ikasi nuen jaialdi txikietan. Eztabaida, informazioaren zirkula-

zioa, berotasuna eta pasioa: hori guztia oraindik oso premiazkoa dela uste dut.

Asko borrokatu zara zeure filmak zeuk nahi moduan egin ahal izateko?

Bai, eta prezioa ordaindu dut nolabait ere: nire film askok aurrekontu oso baxuak dauzkate. Giza baliabideekin egingo filmak dira, baliabide kapitalekin baino gehiago. Baliabide kapitalek exigentzia narratibo batzuk dauzkate, eta ni ez nengoen prest horretarako.

Arteen barruan, zinema oso kontserbadorea dela uste dut, eta heteropatriarkala zer esanik ez. Zinemari kosta egiten zaio errealitatean gertatzen ari diren egoeretara iristea. Musika, antzerkia, performancea eta arte-adierazpen askoz erradikalago horiek askoz lehenago heltzen diete tenperatura sozial jakin batzuei zinemak baino.

Zinema eta heteropatriarkatua aipatu dituzu: zer iruditzen zaizu autorea eta obra bereiztearen kontu hori?

Oso zaila iruditzen zait halako zerbait egitea. Polanskiren zinemarekin hazi nintzen, interesgarria iruditu zitzaidan eta gustuko nuen; gero, jakin nuenean nolako gauzak egin zituen, ezin dut haren obra defendatu. Galdera beste bat litzateke: zer egi-

ten dugu doilortasunarekin gizartean? Ba horren berri ematen dugu, kontatu egiten dugu. Memoriaren parte da, nondik gatozen erakusten du. Baina autorea eta obra bereiztea... ez. Polanskik izandako haurtzaro txar-txarra bereizi ez zuten bezala, gauza ikaragarriak egin zituen, gauza gaitzesgarriak. Gero bakoitzak erabakiko du haren filmak ikusi nahi dituen. Aspaldi da nik ez ditudala ikusten.

Zure lehen eleberria argitaratu zenuen iaz: *Lo que aprendí de las bestias*. Pandemiak zerikusirik izan du horretan?

Mundu guztiak uste du zerikusia duela pandemiarekin, ona! Nahiago nuke libururik bat idazteko gai banintz zortzi hilabeteko itxialdian. Baina ez, aspalditik nenbilen proiektu horrekin. Gero bi film sartu zitzaizkidan tartean [*Cuaterros* eta *Las hijas del fuego*], eta alde batera utzi nuen, harik eta erabaki nuen arte amaituko nuela, onerako edo txarrerako. Pandemian, egia esan, beste libururik batekin aritu naiz: saiakera bat, aurten kaleratuko da.

Las hijas del fuego (2018) filmari esker ezagutu zintudan nik. Ez omen zen lehen aldia genero pornografikoa landu zenuena: *Barbie también puede estar triste* (2001) film laburrarekin ekin zenion kontuari.

Bai, *Barbie* guztiz pornografikoa zen, baina panpinekin. Jakin-mina nuen ge-

Albertina Carri

BUENOS AIRES, 1973

Zinemagilea. 2000. urtean kaleratu zuen bere lehen film luzea, eta orduz geroztik dozena bat lan egin ditu, era askotakoak. Auzi sozial eta politikoek presentzia handia dute bere lanetan: 4 urte zituela, haren gurasoak desagerrarazi zituen Argentinako azken diktadura militarra. Kasu hori landu du bi dokumentaletan: *Los rubios* (2003) eta *Cuaterros* (2017). Feminismoak eta sexu-askapenaren borrokak ere garrantzia izan dute bere ibilbidean; horren erakusgarri, bere azken film luzea, *Las hijas del fuego*, zeinak lesbianen eta genero ez-bitarreko pertsonen sexualitatea eta gozamina erakusten baititu, garden eta eder.

neroarekiko, leku nabarmena duelako zinemaren munduan. Gauza bera behin eta berriz errepikatzen ari naizela iruditzen zait, baina esan egingo dut hala ere: munduko zine-matografia guztiak hasi ziren irudi pornografikoekin. Orain nire bilaketa bestelakoa da, jakina, baina duela 20 urte genero pornografikoari erreparatzen hasi nintzenean, halako intriga bat sentitzen nuen genero guztiz didaktiko horrekiko, ahots- eta sexualitate-mota bat bilatzen duena, eta menderakuntza-molde bat dena orobat, zeren pornografian argi ikusten baita irudiek errealitatea sortzen dutela eta menderatu egiten dutela.

Gai polemikoa da mugimendu feministen barruan.

Interes handia egon zen prohibizionismoarekiko. Ni ez naiz debekua aldekora orokorrean, uste dut gure burua erregulatzen ikasi behar dugula.

Donostiako Zinemaldian ikusi nuen *Las hijas del fuego*, zeinak modu esplizitu eta alaian erakusten baitu LGBTQ+ jendearen sexualitate askotarikoa. Film gozagarria izanagatik, deserosotasun handia sortu zuen aretoan.

Bai, oso dibertigarria da film hori areto batean ikustea. Donostian ikusle batzuk atera egin ziren zinematik eta sekulakoak esan zizkiguten. Oso hiri katolikoa da eta publikoak garrantzia handia du jaialdian. Gogoan dut andre bat oso haserre atera zela, esanez ez zietela abisatu pornoa zenik; kasu horretan, antolakuntzari zegokion ardura. Ulertzen dut shocka izan daitekeela film horrekin topo egitea inork abisatu gabe.

Nolanahi ere, arrakasta handi samarra izan du filmak.

Grabatzen ari ginenean gure fantasia zen porno-zinemetan estreinatzea eta han egon zedila modu jarraituan. Ez genuen uste halako biderik egingo zuenik, askoz *underground*-agoa izango zela pentsatzen genuen. Eta hara non *mainstream* bilakatu ginen, kalkulu-istripu batengatik! [barreak]. Tira, ez hainbeste, baina filmak oihartzun handia izan du, zirkulazio oso handia, eta gauza bikaina da, jendeak ikus zezan egin baikenuen.

Bestalde, uste dut garrantzitsua izan zela nire aurreko ibilbidea; gauza garrantzitsua izan zen filmean lan egin zuten neskentzat ere. Pertsona guztiz ezezagun batek egin izan balu film hori, apur bat gehiago zigortu izango zuket. Ni aspalditik ari naiz traba egiten, hogeitertirik gora.

Sexu-eszena esplizituek gainera, diskurtsoak leku nabarmena du filmean.

Interesgarriak iruditzen zitzaizkidan erotikotasunaren beste dimentsio horiek: hitza, alderdi narratiboa, paisaien gaineko lanketa. Genero pornografikoa deseraikitzekeo ideia hori, gidoian pertsonaia bakoitzak bere gozamen edo bilaketa propioa duen eran, uste nuen bestelako instantziak ere landu behar zirela. Horregatik agertzen da poema bat, adibidez.

Grabaketa-prozesua ez omen zen ohikoa izan.

Barbie egin nuen garaiaz geroztiko fantasia bat zen film bat egitea giza-kiakin, baina iruditzen zitzaidan generoaren beraren akatsa errepikatuko

nuela, hau da, castinga abusuzkoa izango zela ezinbestean, abusuzkoa izango zela emakumeei dei egitea antzeztera etor zitezten eta gauza jakin batzuk egin zitzaten. Zentzu horretan, egin zitekeen unean egin nuen filma: Rocío Castelli ezagutu nuen –antropologo eta aktibista feminista eta lesbiana, castingaren arduraduna– eta filmean parte hartu zuen emakume-talde hori existitzen zen, zeinak konbentzimendu militantearekin etorri baitziren filma egitera. Aktoreak dira denak, baina, batez ere, aktibistak dira, eta beste lan batzuk dauzkate: antropologoak, abokatuak... Jende serioa da, ez ni bezala, nik filmak egiten ditut [barreak].

Edukia eta forma ez ezik, egiteko modua irauli beharra zegoen?

Lehen aipatu dizut espazio guztiz kontserbadorea dela zinema, ba horrek zerikusia du ekoizpen-sistemekin: zinema oso eskematikoa da egiteko moduari dagokionez, eta uste dut egitura horiek haustea konplexuagoa eta zailagoa dela, denbora gehiago behar da. Baina gauzak beste modu batera egin daitezke, horrek dakartzan kostuekin, beti bezala.

Zentzu horretan, *Las hijas del fuego* rako talde bat eta egitura bat sortu genituen, ez soilik castingari dagokionez, baita ekoizpenean eta talde teknikoan ere –baldin eta halakorik badago–, eta beste modu batean lan egin genuen, askoz modu horizontalagoan. Komunitate bat eratu zen, eta uste dut hori nabaritu egiten dela filmean. Narrazioa beste bat da, genero pornografikoaren deseraikuntza bat da benetan, baina, hori kontatu ahal izateko, kameraren atzean beste ekoizpen-modu bat ahalbidetu beharra zegoen.

Oker ez banaiz, udazkenean hasiko zara zure hurrengo filma grabatzen.
Hala diote.

Ez dakit ezer aurreratu dezakezun...

Caigan las rosas blancas deitzen da, eta *Las hijas del fuego* filmeko talde eta aktoreak izango dira hein handi batean.

Road movie bat da hau ere, baina orain Buenos Airesetik São Paulora joango gara. Iparraldera goaz, berora.

Izan ere, *Las Hijas del Fuego*-ren hasieran...

Las Hijas del Fuego munduaren amaieran hasten zen! [barreak]. Niretzat interesgarria zen beste Argentina bat kontatzea, oro har kontatzen ez dena. Badirudi Buenos Aires dela Argentina, eta Buenos Aires oso desberdina da herrialdeko beste toki batzuen aldean.

Film berri hau *Las hijas del fuego*-ren jarraipen modukoa da, baina ez dute batere antzik. Lehen filmean agertu ziren gai batzuetan sakontzeko aukera eman-gu digu. Lurraldea, paisaia eta gorputzen kontu hori lantzen segituko dugu. Baina ez dut ezer gehiago esango. Agian sinopsiren bat topatuko duzu han edo hemen, neronek ez dut inoiz jakiten zer esaten den.

“
Polanskiren zinemarekin hazi nintzen, interesgarria iruditu zitzaidan eta gustuko nuen; gero, jakin nuenean nolako gauzak egin zituen, ezin dut haren obra defendatu”

Filmaren finantzazioari buruzko artikulua bat irakurri nuen nik.

Bai, koprodukzio bat izango da, Brasilekin eta hemengo, Euskal Herriko, ekoiztetxe batekin, Doxa. Alde horretatik, apur bat handiagoa da filma, baina uste dut eusten diola aurrekoaren aldarte libertario eta ospakizuneko horri, eta azken batean horixe da garrantzitsua, horrantz joan behar dugu, nire ustez.

Aurten saiakera bat argitaratuko duzula aipatu duzu lehen. Zeri buruzkoa da?

Filosofu argentinar batekin batera egindako proiektu bat da: Esther Dfáz du izena eta niri oso pentsalari interesgarria iruditzen zait. Pandemiaren aurretik, gutun-truke bat abiatu genuen, memoriaren gaiari buruz zehazki. Gero, proiektua geratu egin zen, eta berriro ekin genionean galeren gaiari heldu genion.

Elkarrizketa honetan apenas aipatu dugun arren, Argentinako memoria historikoa eta politikoa oso garrantzitsuak izan dira zure lanean. Saiakerak bide horri jarraitzen dio?

Hain justu ere Memoriaren Egunaren harira hasi ginen elkarri idazten. Martxoak 24, egun horretan hasi baitzen Argentinako azken diktadura militarra. Memoria kolektiboa oso garrantzitsua da, eta lan etengabea eta kolektiboa izan behar du. Baina, beste alde batetik, memoria pertsonalak daude, eta nik gero eta argiago daukat eskubidea dugula ahazteko, eta ahantzura beharrezkoa dela bizitzeko, maila pertsonalean behintzat.

Amaitu aurretik, ez dut aipatu gabe utzi nahi Asterisco LGBTIQ+ zinema-jaialdia. 2013an sortu zenuten. Zer moduz doa?

Lehen edizioak zuzendu nituen baina orain Diego Trerotola ari da horretan. Jaialdiak martxan jarraitzen du, estatuen aldetik askoz laguntza gutxiagorekin halere, asko aldatu baita Argentinako panorama politikoa. Martxan dago, eta gauza harrigarria da hori LGBTIQ+ jaialdi batentzat. Poliki-poliki hazten ari da berriro. Jaialdi aldakorra da, Argentinako jaialdi guztiak bezalaxe, herrialde sakonki ezegonkorra da eta. Ikusi

beharko dugu nolako herrialdea gertzen den orain, pandemiaren ostean eta Errusia-Ukraina gatazkaekin.

Nola ikusten duzu egoera?

Pandemia oso kolpe gogorra izan da Argentinarentzat, bai ekonomikoki bai sozialki, ez dakit nondik aterako duten. Eta, gainera, berotze globala, auzi ekologikoa, sute mordo bat egon da... Zaila ikusten dut. ●

Sustrai Erakuntza

TXANPONAREN BESTE ALDEA
Kontu zenbakian Laboral Kutxa:
ES15 3035 0162 76 1620031982

BAINA ZER DA HAU?

AURKAKO BORROKAN:
PANTORRANAK
ERRETO BURRUKAK
ANABIA ERABAKI DUTAK
PANTORRANAK ERABAKI DUTAK
ERRETO BURRUKAK ERABAKI DUTAK

ERRESSOSTENTZIA EKOLOGIKOKO KUTXA WWW.SUSTRAIERAKUNTZA.ORG